

BISERICA și ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERȚIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
câni 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

La începutul anului școlar.

În înaintare, în progres se cuprinde ca moment împlinitor al acestui concept îmbunătățirea sortii omenesti, apropierea de vremelnica fericire și pregătirea celei vecnice.

Cu toate astea însă, nu odată și nu dela unu dela doi, ci dela mulți oameni auzim vorbe ca acestea: Mai bine era în bătrâni și din ce în ce ne merge mai rău!

Se poate să fie și aceasta adevărată, și — în prea multe casuri este adevărată. Întrebarea este însă, pentru-ce, și cum poate să fie acesta un adevăr. — Și în legătură cu aceasta: pentru-ce mai este trebuință... de carte, de — »progres«?

Dacă fapte dovedesc, că în loc să mergem spre mai bine, foarte adeseori mergem înspre mai rău, poate rămânea un adevăr, care să se susțină, că progresul, învățătura, contribuiesc la binestarea, la fericirea omenirii?

Ori-cât s'ar părea un paradox, o nepotrivire între teorie și practică, în tesa pusă mai sus, o clară și serioasă judecată ne va lumina, ca progresul și fericirea nu se realizează decât prin cultură prin învățătură.

Să începem argumentarea dela contrar.

Pentru-ce, deși, fără îndoială, poporul nostru a făcut progres și se găsește mult înainte generația de azi față cu generația trecută, pentru-ce, zicem, ni-se spune, că mai bine era »în bătrâni« decât astăzi?

Răspunsul e foarte simplu: Pentru-că cei-ce înaintea noastră au trăit, au găsit lumea într'un stadiu mai primitiv al dezvoltării sale și al progresului. Progresul aduce cu sine multe trebuințe noi, dar totodată ne dă și arme mai puternice, pentru lupta vieții, arme cu cari ne vom putea elupta și viitorul...

Ca să poți merge cu lumea înainte, căci lumea își face cursul său fără să aștepte și fără să întârzieze, — trebuie să te pregătești, să te instruiesti conform recerintelor timpului; numai așa vei fi în stare să ții pas cu lumea. Dacă nu o faci aceasta, rămâi în urmă, rămâi cu oftările după vremuri ca cele trecute, și socotești de vrednicie a vremilor apuse slăbiciunile tale, de cari nu te-ai desbăerat; rămâi cu neputința ta, care în vremuri mai puțin înaintate se armonisa mai ușor cu puținătatea progresului general, decât cum se poate adapta avântului timpului, ce merge înainte spre progres și înaintare.

Aceasta fiind psihologia dezvoltării vieții sociale și rostul individualității în această dezvoltare, — dela sine se impune întrebarea: Ce e de făcut, pentru a pregăti poporului zile mai bune decât cele »din bătrâni«?

Să cultivăm poporul, să-l cultivăm, va fi răspunsul!

Și cum îl vom cultiva?

Prin carte, prin învățătură!

Școala are strălucita misiune și solie pe acest pământ, de a pregăti neamurile pentru trăinicie pe acest pământ și pentru nemurire.

De aceea, de începutul anului școlar, ce încurând se va deschide, nu putem avea altă preocupatiune mai vie, altă dorință mai ferbinte, alt apel mai insistent, decât să ne adresăm conducătorilor imediați ai poporului nostru, îndemnându-i la îmbărbătare și muncă.

Îmbărbătați poporul, întăriți-l și-l îndemnați, la școală și pentru școală, căci școala noastră confesională ne va da biserica vie a viitorului, ear biserica ne va asigura puterea neamului nostru.

Chemați copiii sa vie la voi, luând pildă dela Învățătorul-Dumnezeu, și cu tot focul dragostei de biserică, cu tot devotamentul pentru misiunea voastră, cu credință curată și senină în Dumnezeu și așezămintele Lui, adăpați sufle-

tele acelor mici, cari pe urma noastră vor să vie . . .

Învățați-i cartea învățăturilor de trebuință pentru a-și îndrepta spre progres pașii lor; sădiți-le în suflet pe Dumnezeu, dragostea de neam și a patriei iubire, — și Dumnezeu prin conștiința voastră vă va da mulțumire, ear lumea bucura-se va de roadele muncii voastre.

La școală, la școală copii! Ear voi preoți și dascăli români, serbați inaugurarea noului an școlar întru mângăerea poporului, cu gândul tare pentru a vă depune obolul în slujba înaintării și cu gândul tare premărind pe Dumnezeu.

S. Secula.

Despre metoda fonomimic,

de

— Traian V. Givulescu. —

— Urmare și fine. —

2. Principiile metodei fonomimic.

4). După-ce școlarii și-au câștigat un grad oare-care de abilitate în sonisarea cu ajutorul semnelor mimice are să urmeze împreunarea sonurilor în cuvinte. Aceasta se efectuește, că învățătorul și școlarul execută atât mimica cât și pronunțarea sonurilor, în același timp și în ordinea recerută de sonurile cuvintului respectiv, fi-rește totde-auna are să premerge gestul, apoi îi va urma sonul corespunzător. Procederea riguroasă a metodei fonomimic cere, ca cetirea (indicarea sonurilor) prin gesturi să se exercite și separat și numai apoi paralel cu cetirea prin pronunțarea verbală a sonurilor.

Mai întâiu școlarii vor ceti literile tipărite apoi ceva mai târziu și cele scrise și anume: după-ce școlarii cunosc deja toate literile mici tipărite și sunt capabili de a le și combina în cuvinte monosilabe. Numai când ajungem la cetirea scrisă, punem Abecedarul în mâna școlariilor. Și la cetirea din Abecedar școlarii de-ase-menea vor acompania pronunțarea fiecărui son, cu mimica (gestul) ce îi corespunde, pe încetul însă se vor omite toate gesturile și școlarii vor ceti liber. Precum am menționat, formele tipărite ale literilor vom avea să le aducem cu obiectele și cu gesturile, cari aparțin sonului respectiv și pe cât e posibil să le derivăm din aceasta, însă aci se lasă libertate deplină imaginațiunii și abilității învățătorului, nu sunt fixate nici gesturile nici modul de derivarea literei din acestea.

5.) Școlarii învața a ceti fluent în vre-o 10 săptămâni. Sub durata acestui timp ei fac deprinderi pregătitoare pentru scris; figurile, cari fac conținutul acestor deprinderi pot să fie aceleași ca la scriptologie. După 10 săptămâni cetitul merge paralel cu scrisul literilor proprii, ca la scriptologie, numai cât acum această scripto-

legie va fi într'adevăr un cetit-scriind cu înles-nire, plăcut și deplin înțelegibil pentru școlari.

3. Concluziuni.

Din procedurile metodei fonomimic espuse în cele de mai sus, putem resuma calitățile acestui metod în următoarele:

a) Metoda ocupă nu numai vîzul și auzul copilului ci totodată și activitatea lui musculară prin gesturi, cari îi procură multă delectare.

b) Ideea despre culare »son« se formează în mintea copilului în modul cel mai natural, căci și vorbirea primordială a oamenilor a fost mare parte imitarea sonurilor auzite în natură (onomatopeia) acompaniate de anumite gesturi (mimică); deci școlarul vede chiar cum se nasc sonurile și literile; prin aceasta ideile despre son și literă, devin mai clare, ori mai sigure școlarilor.

c) Semnele mimice (gesturile) facilitează în măsură mare reproducerea reprezentațiunii »sonului« și »literei,« ceea-ce earăși e un mare câștig pentru învățământ.

d) Apoi semnele mimice fac mari servicii și la împreunarea sonurilor în silabe și cuvinte. S'a zis, că cetirea prin gesturi premerge cetirii prin sonuri: deci o lucrare mai abstractă este precedată de una mai concretă și mai intuitivă.

e) Gesturile, precum întreg limbajul mimic, captivează atențiunea școlarilor începători, cu o putere iresistibilă. Mișcările variate și vii se potriveșc mult cu vioiciunea și mobilitatea corpului și spiritului copilăresc, de aceea și cauzează școlarilor mare desfătare și ei ajung de a învăța jucându-se. Resumând toate avantajile metodei fonomimic, putem afirma, că acest metod este cât se poate de natural și foarte bine se potrivește în sfera de intuiție și imaginațiune vie a sufletului copilăresc.

Toți metodicianii practici, câți au făcut încercare cu acest metod profesesc, că acesta are să fie metoda viitorului la învățământul cetirii!!!

Modalitățile de aplicare ale fonomimiceii la diferitele limbi și așa și la limba românească, credem noi, nu ar fi grele. Deci îl recomandăm în atenția tuturor învățătorilor, cari țin la progresul școlii populare române.

4. Esemple relative la aplicarea fonomimiceii.

A. Sonul și mimica vocalei „O“.

a) Desvoltarea sonului. Lui Ionel i-a adus mumă-sa o jucărie frumoasă. Când Ionel a văzut jucăria cea frumoasă s'a mirat și s'a bucurat de ea și-a ridicat amîndouă mâinile de-a-supra capului eată așa (se arată) și a zis „O“ ce frumoasă-i! Ridica-ți-vă și voi mâinile așa (Învățătorul arată brațele așezate în formă de cerc,

pentru ca gestul să samene cu litera O, și ziceți și voi ca Ionel: »OOO« (Întâiu câte un școlar apoi cu toții în cor!) (Școlarii reproduc povestirea; apoi înaintează mimica și totodată pronunță și sonul »O«) scl.

b). *Arătarea literei tipărite.* Invățătorul chiamă pe cutare școlar la tabla cea mare, îl pune înaintea tablei și îi așază mâinile în formă de cerc (în formă de »O«) pe de-asupra capului. Apoi și invățătorul își ridică mâinile în formă de »o« și atât el cât și școlarul pronunță pe »O«. Acum procedează la »literă«. Priviți încoaci! Eu acum voi face pe tablă amândouă mâini-brate ale lui Ionel, așa cum le ține el deasupra corpului. Aci e un braț (și aci e celalalt). Întâiu desemnăm arcul din stânga și apoi arcul din dreapta al lui »O« și apoi zicem: Acum se căutăm, samănă oare brațele lui Ionel cu semnul de pe tablă. *De câte ori* veți vedea veriga aceasta de pe tablă, întotdeauna să vă ridicați mâinile (bratele) de-asupra capului, eată așa și se răspundeți »O«!

(Arătarea »literei mobile« tăiată din carton) școlarii.

B) Sonul și mimica lui »i«.

a). *Desvoltarea sonului.* Era într-o după amiază de vară lui Ionel îi era foarte cald; îi era somn și căska. În urmă Ionel adormi. S'a întâmplat însă, că invățătorul l'a strigat să răspundă și atunci el s'a trezit speriat și n'a știut să răspundă nimica. Celalții școlari au început să ridă de Ionel cel somnoros. Când ei au ris, li-s'a întins gura, eată așa, până aci arăt cu degetul! Când școlarii rîdeau ei ziceau »iii«! Arătați și voi cu degetul (pus la un colț al gurei) la gură și ziceți și voi »iii«!!! ca școlarii aceea veseli. (Invățătorul ridică degetul arătător dela mână dreaptă, ear școlarii degetul arătător dela mână stângă și răspund împreună iii). Mai arătați odată! (Așa că unghia să fie spre înafară). Așadară ce zicem când ridem? (zicem »iii«. Cum arătăm cu degetul (👉)). Să zicem încă odată cu toții. Ce zicem, când ne punem degetul la colțul gurii? (iii).

b) *Arătarea literii.* Puneți-Vă degetul încă odată la gură. Ce zicem atunci? (iii). Arătați-Vă degetul. Și eu arăt degetul meu. *Acum eu fac degetul cu creta pe tablă.* (Imi așez degetul lângă desemn). *Vedeți linia aceasta seamănă cu degetul meu.* Ei dar degetul meu are și unghie! Fac și unghia! (j). Ce am făcut pe tablă? (Degetul cu unghia). Unde ne punem degetul? (La gură). Ce zicem atunci? (iii). De câte ori veți vedea acest semn ce veți zice? (iii). Invățătorul mai arată și litera mobilă »i«. O aseamănă cu desemnul de pe tablă. Școlarii sonisează și acompaniază cu mimică.

C.) *Cetirea curântului »oi«.*

Invățătorul arată pe »oi« tipărit, așa, că întâiu arată pe »o« și copiii esecută gestul apoi pe »i« și earăși arată gestul apoi ambele gesturi repede după olaltă, dar școlarii încă nu pronunță sonurile. De a doua oară școlarii arată și gestul și pronunță și sonurile.

În sfârșit gesturile se omit total și școlarii cetesc liber.

Iarăși „Dispute cu Nazarenii“.

(Urmare.)

Cartea: »Dispute cu Nazarenii« deși corăspunde interior cu titlul, nu poate aduce *direct* rezultatele dorite. *Indirect* da, și eată cum: Cartea s'o studieze fie-care preot cu dragă inimă. Din mână să n'o deie nimărui. Nu va disputa cu pocăiți, ci va *predica* de pe amvon, *contra* pocăiților, înainte credincioșilor săi. Și nu numai de pe amvon. În tot locul și în toată vremea, unde-și va găsi în cale poporean drept credincios. --- Cum să disputăm *contra* lor, dacă nu sunt de față? Ușor și foarte bine. Tactul fin și sentimentul edificării pastorale îl va călăuzi pe fie-care preot în lucrarea sa. Evident, nu va spune că vorbește *contra* pocăiților, ci va arăta poporului: ce este sfânta Tradițiune? Ce înțelegem prin cutare ori cutare citat din S. Scriptură? Ce prin organizarea bisericei? Ce rost au și pentru-ce se cuvine să avem sf. icoane și pe acelea să-le venerăm? etc., — pentru-că la vremea sa, când nazareanul ar dori să-l căștigate pentru aberațiile sale, *atunci poporeanul însuși să poarte dispută cu el!* Așa se potrivește. Așa e neprețuită cartea și cu folos mare disputa. Așa pocăitul se aimește, e surprins pe neașteptate și se retrage *înte* și de grabă de pe scena de luptă. Causa este: Acelaș mod și fel de vorbire, prin urmare și de cugetare. Pregătiți sunt acum amândoi; dar unul, nazareanul, crede dela început că a dobândit un suflet. Isbit de crudul adevăr, — că se înșală, ba în urma disputei ducând în conștiința lui acasă refrenul: »Drept avu cel cu crucea,« — nu mai încearcă să fie »misionar nazarean.« Stă pe loc și face reflexii. Pe oamenii noștri îi mai slăbește cu capetele și versurile scripturii.

În urmă-i revine momentul senin al propriei regăsiri, ca fiul cel perdut, însă mai slab decât acesta, e biruit de rușinea de-a se întoarce la tatăl său și la maica sa. Rămâne apoi sermanul între Scilla și Carybdis: nici nazarean, nici fiul bisericei ortodoxe, de care s'a lepădat. Aici e de lipsă a-i veni omului în ajutor. Preotul, ca un bun psiholog, va sonda adăncurile sale sufletești. Va aplica numai decât balsamul mângăerilor evanghelice: li va însufla curaj și va

avea bucuria, că lăsând pe cele 99 va fi aflat oaia rătăcită.

Eată deci cauza pentru care am zis, că lucrarea d-lui A. Bartolomeiu e bună, admirabilă chiar, însă numai în biblioteca și în mâna preotului. — Părerile celelalte ale fratelui Magier, ca secundare, nu le supun observărilor mele, îl salut și-l rog să lucreze înainte.

Relațiunile de apropiată cunoștință și dragoste prietenească îmi însfiră curagiul să mă opresc și la scrisese amicului iubit George Lupșa, în această materie, și publicate într'un număr precedent al »Bisericii și Școlaei.«

Cu voia Sfinției Sale, iau și eu parte la bucuria obștească și strig din plinul sufletului: Trăiți harnicilor muncitori în viea Domnului, Nicorescule și d-nilor Bartolomeiu cu soțul! Trăiți, și la spornică și aleasă muncă, înainte!

Dar să ne înțelegem în chestia ce-o avem sub discuție. Părintele Nicorescu, cu predicile sale, fără îndoială, are netăgăduit merit și cuprind bogat material pentru formarea independent a predicelor, prin tot preotul doritor a-și lumina poporul — după trebuințele, împrejurările și evoluția vieții morale din comuna sa. Muncitor onest, ar trebui sprijinit și cartea lui s'o aibă fie-care frate în Christos. Numai în chipul acesta vom avea dragoste pentru chemarea noastră și pentru cei-ce muncesc între noi cu inteligență, în chip științific și atrăgător.

Aceleași cuvinte se rapoartă și la broșura »Dispute cu Nazarenii« și la sumile cele ce vor mai apăre în editura librăriei diecesane din Caransebeș, de aici încolo.

Preoții în genere, în special însă aceia, cari au nenorocirea a-și cheltui forțele sufletești și trupești cu sectari de aceștia, vor trebui să-și formeze predicile pe basa »Disputelor cu Nazarenii,« firește, după mine, în chipul arătat în cursul acestor idei. Amvonul va birui singur ori-ce dușman al bisericii noastre, numai dacă cuvântul Domnului ca un chimval va răsuna de pe el din gura preotului. Nu odată, de două ori, ci într'un șir întreg de ani, o vieața toată va trebui să urce amvonul pentru combaterea răului. *Se vor găsi locuri și comune, unde graiul păstorului să fie amuțit de feliurile răutăți, cari năimesc poporul la păcate. Nici în atari locuri să nu dispereze. Domnul, din zarea albastre a cerului va vedea inima preotului și nu-i va topi oasele lui, pentru-că nu biruește, ci va pedepsi pe aceia, cari îl fac să-și împlinescă slujba suspinând.*

Apariția cărții »Dispute cu Nazarenii« a fost cald salutată și de organe naționale fruntașe, cum e, de pildă, »Tribuna Poporului.«

Asta e semn vădit, că a fost cu dor și sete așteptată. Țin să constat, că și acest pre-

țuit ziar a greșit când zicea, că broșura din vorbă e o cartea bună pentru popor, — în înțelesul, că are să se dee în mâna cărturarilor noștri de pe la sate. Tot asemenea, ni-sè pare greșită afirmarea, că preoțimea ar fi fost nepăsătoare față de secta aceasta și ramificările ei. Reduc aceasta afirmare la însuflețirea cu care a cetit iubitul amic Lupșa broșura, și la dorința ferbinte, ce ca bun preot o are, ca să fim cu toții, cler și popor, liberi de plaga nazarenismului, care, adevărat, ne sparge rëndurile în mod îngrozitor. Unde însă s'a putut și cât s'a putut, de bunăseamă preoții au opus părerilor ereticești ale pocăiților nazareni știința clară și pozitivă a legii strămoșești. Aceasta opunere însă, — de ce n'am spune-o verde, fără înconjur, — nu ne-a fericit, ear rezultatul de multe ori a fost chiar contrar intențiilor nobile ale preoților. Un caz din propria experiență servească spre ilustrare. Administram o parochie, în comuna Covăsînț. Aici mai ales am avut prilejul a i studia și a-le cunoaște credința tuturor sectarilor (În Covăsînț sunt trei soiuri: *pocăiți, nazareni, și sâmbătași*). Când mi-s'a dat spre administrare Șeiștinul, aveam cunoștințe suficiente și despre cei-ce »cred,« și despre modul lor de vieață. Dar pe când începeam a-i cunoaște în Covăsînț, să nu se creadă că au venit înșiși să dispute ori să se lămurească cel puțin asupra unei sau altei chestii asupra dogmei, moralului, cultului, disciplinei și organizării bisericii noastre. Întrebam anume pe credincioși de-ai mei, — judecând pe cutare om după fața și purtarea lui, — că oare, cutare, nu-i »pocăit.« Și nimeriam; mi-sè spunea »pocăit părinte; vai, și cât știe ala de mult din scriptură.«

L-am oprit odată pe un pocăit de-acesta. Să fi văzut, mă rog, ce ifose își dase și cum își luase nasul la purtare! Cu graiu, ca din pîmniță, înțepat, rău, îngăimând cuvintele, abia s'a îndurat să-mi acoarde grația de a vorbi cu dînsul — teologie, — adecă într'o materie unde el era, vezi doamne, tare și acasă, — eu, de ici sermanul, umblam pe lângă — Scriptură!

Deja faptul, că *nici nu știe carte*, pe un om cu temperament mai viu, nu l-ar fi răbdat să nu-i tragă o dascălire meritată. Eu însă am înghițit-o pe asta, intrigat de ideea: ian să vedem ce știe el din Scriptură?! Va să zică, — umblam anume să disput cu el. Și am început din vorbă în vorbă, ajunserăm la taina botezului. El zicea, că taina botezului, după Luca, este de origine dela Ioan Botezătorul. Când i-am arătat ce zice Sântul Ioan către Christos, tot la Luca, când Domnul îl invită să-l boteze, încunjură răspunsul, și pune altă întrebare: De ce botezăm noi preoții pruncuții nou născuți, când aceștia încă nu și-au mărturisit păcatele? Când

i-am răspuns, că Mântuitorul, la așezarea tainei botezului a zis către apostoli: Mergând învățați toate neamurile, botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duch, n'a făcut din pruncuții popoarelor neam deosebit și n'a zis să-i boteze numai pe cei mari, — ear a tras'o pe ulicioară laterală, — dar n'a mai întrebat nimic, ci a plecat. Ba, altă-dată întâlnindu-l, m'a salutat respectuos și mi-a suris, semn, că vrea în dreptare.

Bine; mi-am zis, haid înainte, că ai dobândit pe fratele tău și ți-l vei face earăși fiu drept credincios. Alte-ori, anume să ved ce influență avusese disputa asupra botezului, l-am luminat deplin și a zis că are să se țină de sfaturile mele.

L-am convins, cum și bravul părinte Bartomeiu își convinsese nazarenii săi, — însă ce ați crede iubiților în Christos frați, datu-s'a el bătut? De unde? A recunoscut lumina ce esplăcările mele »au dat minții sale,« i-a părut bine, — dar sămânța a căzut între spini, și crescând spinii au înecat-o!“

A doua zi l-am văzut earăși întristat, ca înainte de-a disputa cu mine. Fusese la adunare. Acolo l-au luat ceia-lalți sectari la rând, mai buni de gură și știutori de carte, l-au bumbăcit și — readus în stadiul de plâns de mainainte. Eu mă hrănisem cu ilusia, că nu numai pe el îl voi vedea îndreptat, ci și pe ceia-lalți cu cari va disputa el în adunarea lor. Când am stat să-i vorbesc, aveam în fața mea un schelet, în vârful căruia un cap, cu niște ochi adânci și umbriți de-o ceață transparentă cari mă înfiorau. Nici vorbă de cele auzite dela mine, dar nici eresia nu și-o pricepea și nu știa să-și dea seamă ce anume vrea să-mi spue. Cu cei știutori de carte lucrul e și mai anevoios. Te-ascultă, te-ascultă și-i place. Îți face impresia, că lumina ce i-ai dat-o minții îl ridică din întunec. E o părere. O ilusie deșartă. Când își încrețește fruntea n'o face să te asculte, nici să primească mânușa și să lupte cu armele credinții sale eretice, — ci pentru a scociori un oare-care citat din sfânta scriptură, cu care să încerce a te aduce în perplexitate. Dacă eventual îi succede și tu, preotule, nu ești la moment cu prezență fină de spirit să parezi lovitură, ah! — are o satisfacție satanică și orbit de fanaticism are cutezanța să susție, că te-a învins în dispute. Poporul, năcăjit și huiduit de toată lumea nerăgurilor, dacă aude asta, întâi îl pune în mirare. Crează basme și legende pe tema minunilor pocăiților. »Vezi, ei știu, zice cutare, cât un popă! Ba văzuși pe cela cum închise gura popii și mi-l infundă cu Scriptura!« Și când am ajuns acolo, de se generalizează în po-

por; de-aceasta, ne-am prăpădit biserica și am dat teren liber demoralisării.

(Va urma.)

Adunarea generală a XIII-a

a Reuniunii învățătorilor din diecesa Aradului de dincoaci de murăș.

Vineri la 21 August n. s'a deschis, în biserica catedrală din Aradu, a XIII-a adunare generală a învățătorilor români din diecesa Aradului de dincoaci de Murăș — cu solemnitățile obicinuite.

La 1/2 la 10 în. de amiază s'a celebrat chemarea Duhului sfânt în biserica catedrală, după sfârșitul căreia vice-presidentul *Iosif Moldovan*, deschizând ședința, propune trimiterea a două comisii, una să invite pe Prea Sfinția Sa Episcopul diecesan, cealaltă după inspectorul regesc.

Citindu-se apelul nominal se constată că ședința poate aduce concluse valabile.

Până la sosirea P. S. Sale ședința se suspende. Peste câte-va momente sosește Ilustritatea Sa D-l Episcop, care este primit cu strigăte frenetice de »să trăiască!« Ocupându-și locul Prea Sfinția Sa este bineventat printr'un discurs avântat și pătrunzător al vice-presidentului *Iosif Moldovan*. La cuvintele vice-presidentului în liniște adincă răspunde P. S. Sa Episcopul prin o vorbire plină de iubire și instrucțiune. Cu o modestie apostolică mulțumește simpatia credincioșilor arătată în trecut și acum, apoi dă un frumos program de muncă. Insuflețirea auzitorilor crește din-ce în ce tot mai tare și când ajunge la frasa »și vă promit, că vom fi totdeauna acolo unde se recere sprijinul în interesul ori-cărei mișcări culturale și bisericești naționale,« catedrala răsună de un puternic echou al strigătelor de »să trăiască!« Expune apoi cu o profundă înțelepciune condițiunile de trai ale popoului nostru: independența intelectuală, morală și materială. După desvoltarea acestor idei încheie îndemnând învățătorimea la luptă muncitoare pentru țară, neam, credință și cultură în biserică, în școală și afară de ele pe toate terenele și declară ședința de deschisă.

După cuvintele Prea Sfinției Sale vine discursul oficios de deschidere al vice-presidentului *Iosif Moldovan*, în care vorbește despre chemarea reuniunilor în genere și a învățătorilor. Frumosul discurs întrerupt adeseori de aclamări, la propunerea învățătorului *Aug. Bofoc* se trece în întregime la protocol.

Salută apoi pe delegații reuniunilor surori din Caransebeș, Timișoara și Oradea.

În urmă vice-presidentul *Moldovan* mai salută pe oaspeții afară de ori-ce reuniuni.

S'a făcut apoi alegerea membrilor deosebitelor comisii, cari să raporteze despre rapoartele oficianților Reuniunii.

Punctul din urmă al ședinței prime a fost cetirea conferenței dlui învățator Traian Givulescu «*Despre metoda fonomimic*» care a dat prilej la interesante discuții.»

Dup'ameazi la 4 ore, s'a deschis ședința a doua cu prelegerea model din limba română a învățatorului I. Groșoreanu. Discuția născută în urma ei a fost vie, interesantă, la care a luat parte și vrednicul oaspe delegat Jianu (Oravița.)

Urmează prelegerea despre *luc* a învățatorului I. Vancu, care asemenea a produs o vie și lungă discuție. În urmă s'a citit disertațiunea învățatorului N. Cherechianu din Galșa »*Despre însemnătatea prelegerilor populare.*»

Toate prelegerile se trec la protocol.

La amezi a avut loc la restaurantul Vass un prânz comun unde s'au pronunțat mai multe toasturi dintre cari cele mai succes au fost a vice-presidentului I. Moldovan pentru Prea Sfinția Sa, și a învățatorului Jianu dat ca răspuns la toastul în onoarea delegaților.

Sâmbătă înainte de amiază la 9 ore s'a deschis ședința a III-a.

Vice-presidentul Iosif Moldovan declarând ședința deschisă, provoacă pe rând pe raportorii deosebitelor comisii să-și cetească rapoartele.

Cetindu-se, ședința ia la cunoștință toate rapoartele exprimând totodată mulțămirea deosebiților oficianți pentru munca conștientioasă dezvoltată în interesul Reuniunii.

Din raportul despre activitatea presidiului, a comitetului și a funcționarilor se constată, că:

Reuniunea are 250 membri ordinari, 8 membri fondatori și 25 membri ajutători de tot 283 membri.

Casa Reuniunii dispune: 1 cor. 96 fileri, 1775 cor. 23 fil., deposite la banca Victoria și 2762 cor., taxe restante, averea Reuniunii ajunge deci la suma de 4529 cor. 29 fil.

Biblioteca Reuniunii constă din 961 opuri.

Comitetul a ținut 5 ședințe, 2 ordin. și 3 extraord., în cari au dispus de executarea concluzelor adun. generale și au deliberat agendele curente. Esibitul s'a urcat la citra de 465.

După cetirea rapoartelor s'a început restaurarea oficianților centrali și a despărțemintelor. S'au ales:

Președintele Reuniunii: Teodor Ceonța, prof. prep. Arad.

Vice-president: Iosif Moldovan, învățator în Arad.

Prim-secretar: Dimitrie Popovici, învățator în Cuvin.

Al doilea secretar: George Popovici, învăț. în Bătania.

Cassar: Iuliu Groșoreanu, învăț. în Galșa.

Controlor: I. Vancu, învăț. în Arad.

Bibliotecar: I. Cioară.

Președinți ai despărțemintului s'au ales:

În Arad: Iosif Moldovan,

„ Radna: Prof. Givulescu,

„ Șiria: Alexă Doboș,

„ Chișineu: Stefan Leucuța,

„ Boroșineu: Pavel Dêrlea,

„ Buteni: Nicolae Boșcai,

„ Halmagiu: Mihaï Vidu,

Membri în comitetul central s'au ales:

Augustin Boțoc,

Petru Vancu,

Damaschin Medrea,

Ioan Crișan,

Romul Tăucian,

Cu acestea adunarea generală a XIII s'a închis plecând membrii acasă cu prospecte bune în viitor.

Prea Sfinția Sa Episcopul a invitat la masa-i ospitală în cele două zile atât membri din Reuniuni precum și dintre delegați.

Ordinațiunea ministrului de culte și instrucțiune publ.

Nr. 42840/903.

În urma dispozițiunii dlui ministru ung. reg. de comerț, oficiile parohiale vor purta corespondența gratuit cu comunele (autorități comunale, notari cercuali, orașe cu magistrat organizat) nu numai, ca și până acum, în cauze de tutorat, asentare, paupertate, transgresiuni și urmărire a fugarilor, ci, de-acum înainte și în cauze de identitate.

Ceea-ce aducem la cunoștința P. T. autorități bisericești.

B u d a p e s t a, 17 Iulie 1903.

CRONICA.

* **Nou profesor.** Consistorul archidieceșan, în ședința sa de Marți a ales de profesor la seminarul andreian pe dl **Dr. Aurel Crăciunescu**, archivar al Consistorului nostru din Arad.

* **Pentru învățătoare.** Învățătoare calificate, cari ar dori să primească aplicațiune, se avisează a-și adresa cererile pentru a fi denumite, în părțile bihorene ale dieceșei, la Vener. Consistor gr.-br. român din Oradea-Mare.

Convorbiri între un cercător și un încredințat, asupra ortodoxiei biserică orientale, de **Filaret**, mitropolitul Moscovei. Arad, 1903. — Preț 1 cor.

Sub acest titlu a apărut o elegantă broșură, în editura Tipografiei noastre.

Cetitorii „*Bisericeii și Școalei*” cunosc din revista noastră această savantă publicațiune, care

ar trebui să nu lipsească de pe masa nici unui preot ortodox român.

Cu deosebire în actualele împrejurări, când diferite porniri sectare și proselitistice își fac aparițiunea în mijlocul poporului nostru, este o necesitate ca în apărarea punctului de vedere al bisericii noastre ortodoxe preoții noștri să se servească de armele cele mai puternice, cari nu pot fi combătute.

O astfel de armă este cartea celebrului și învățatului mitropolit Filaret, pe care o recomandăm cetitorilor noștri cu toată insistența.

* *O veste îmbucurătoare.* Lângă isvorul din Valea Godinova de lângă Bocșa se intenționează ridicarea unui lăcaș sfânt intru mărirea lui Dumnezeu. Acuma se zidește acolo o căsuță, despre care ni-se raportează următoarele: Cu ajutorul lui Dumnezeu s'a adunat materialul de lipsă pentru facerea casei, Sâmbătă în 26 Iulie a. c. evlaviosul și mult iubitul Constantin Stancoviciu din Bocșa Montană, a orânduit 8 lucrători să sape fundamentul casei, cari începând dela oarele 3 p. m. l-au finit pela oarele 9 seara. Luni dimineața în 28 Iulie avurăm fericirea a pune peatra fundamentală la facerea casei după ce mai înainte s'a cetit rugăciunea de temelia casei din partea Prea On. Domn Macsim Popoviciu protopresbiter. La rugăciune au luat parte și Mult Stim. Doamnă Elena soția Dlui Protopop, precum și p-nii Costa Stancoviciu și George Drăgălina cu Doamna soție Ana ca membri fondatori, și alții. După terminarea rugăciunii prescrise, Prea On. Domn protopresbiter adânc emoționat rostește cu lacrimi de bucurie o rugăciune pentru toți contribuenții, se roagă apoi, ca bunul Dumnezeu, care ni-a ajutat într'un timp așa scurt de am pus temelia casei, să putem pune cât mai curând peatra fundamentală și locașului sfânt. În urmă termină cu aceea, ca Dumnezeu cel atot puternic să desvoalte în creștini spiritul de jertfă, pentru înființândă mănăstire. La punerea petrei fundamentale a lovit cu ciocanul de 3 ori în numele sfintei Trăimi, dorind durată îndelungată casei de locuință, care să rămână neclintită ca stânca de granit. Astfel s'a terminat actul la temelia casei. După terminare s'au împărțit din partea d-lui Constantin Stancoviciu franzele eară din partea d-lui George Drăgălina vin de pomână la lucrători. Aibă Prea On. Domn protopresbiter tractual mângâierea aceea duhovnicească, că prin și sub Prea On. Domnia Sa puturăm să începem un lucru așa sublim într'un timp așa scurt. Dumnezeu bunul să-l țină intru mulți și fericiți ani! Asemenea poftim și tuturor contribuenților înființândului lăcaș sfânt. Bocșa-montană în 29 Iulie 1903. *Macarie Gușcă monah. (F. D.)*

Poșta redacției.

I. V.-B. *Comlos.* Din cauza multei ocupațiuni momentane nu pot răspunde decât ceva mai târziu.

Ghița. Primit. Să fii aici la deschiderea anului școlar.

Concurse.

Se escrie concurs pentru vacanta stațiune învățătorească d.n comuna Tilecoș, tractul Pesteșului comitatul Bihor cu termin de alegere **14/21 Sept.** a. c.

Emolumentele sunt: 1) Banii gata 340 cor.; 2) pământul învățătorească 10 holde 120 cor.; 3) 12 cubule bucate 124 cor.; la olaltă 604 cor.

Doritorii de a ocupa acesta stațiune sunt poftiți a-și trimitte recursele lor subscrisului ajustate cu toate documentele prescrie și adresate comitetului parochial în Lugașul superior p. u. Eleşd, și a-se presenta în vre-o Dumineca ori sârbătoare în sf. biserica, spre a-și arăta desteritatea în cântările bisericesti.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, protopresbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătorești din **Zeldiș**, inspectoratul Hălmagiu, devenită vacantă în urma pensionării veteranului învățător P. Popoviciu, se escrie concurs cu termin de alegere **30 de zile** dela publicarea concursului, pe lângă următoarele emolumente:

1) In bani gata 360 coroane; 2) 16 șini-ce bucate în natură, jumătate grâu, jumătate cucuruz (192 cor.); 3) 40 m. lemne, din cari se va încălzi și școala, 120 cor.; 4) Dreptul de Pășunat pentru 2 vite mari în pascul comun urbarialist 20 cor.; 5) Un juger de pământ școlar de pășune 5 cor.; 6) Scripturistica 10 cor.; 7) Conferență 10 cor.; 8) Curatorat 10 cor.; 9) Dela înmormântări mari 1 cor., mici 40 fil., unde va fi poftit; 10) Locuință cu 2 chilii, cugină și comară, grădină de $\frac{3}{4}$ jug. și grajd pentru vite.

Recursele ajustate conform Regulamentului și provăzute cu declarațiunea, că pe basa serviciului anterior, de când își formează învățătorul pretensiunea la cvincenal, adresate comitetului parochial să se trimită Prea On. Domn Ioan Groza ppresb. inspector școl. în Hălmagiu (Nagy-Halmagy) având recurenții în vre-o Duminecă ori sârbătoare a-se presenta la s. biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântare și tipic. Preferință vor avea cei apți pentru conducere de cor.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: IOAN GROZA, protopresb.

—□—

1—3

Cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“ se publică concurs, pentru îndeplinirea definitivă a stațiunilor învățătorești din

1) **Berinderi** cu venite: 120 cor. bani, $\frac{1}{4}$ sesie pământ, 4 șin. grâu, 4 șin. cucuruz, 8 st. de lemne și pentru sala de învățământ, 6 cor. scripturistica, cvartir și grădină. — Venitele computabile sunt 320 cor.

2) **Iarcoș** cu salar de 126 cor. in bani. 4 șin grâu, 4 șin. cucuruz, 8 st. de lemne și pentru sala de învățământ, scripturistica 8 cor., conferența 8 cor., curatoratul școale 8 cor., cvartir și grădină. — Venitele computabile 246 cor.

Sarcinile publice le vor suporta cei aleși. Dacă aceste stațiuni se vor pute îndeplini cu învățători cvalificați, salarele se vor întregi prin ajutoare dela stat de unde se vor esopera și eventualele cvincvenale.

Doritorii de a ocupa vre-una dintre stațiunile de sus, recursele — adresate respectivului comitet parochial și provăzute afară de atestatele prescrie și cu „Declarație“, că pe baza serviciului prestat eventual în alte parochii: de când își formează dreptul la cvinvenal? — vor avea a le subșterne oficiului protopopesc gr.-or. din Buteni (Buttyin, Aradmegye,) având până la alegere, a se prezenta în careva Duminecă ori sârbătoare în sfânta biserică din comuna la care au recurs, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu: **Ioan Georgia**, pbbiter și insp. școlar.

—□—

1—3

Pentru întregirea vacantului post de paroch gr. or. rom. din **Mély-Nadăș**, se publică concurs cu termen de **39 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1) o sesiune de pământ parte fânațe, parte pământ arător, constătătoare din 32 jugere după care alesul are să plătească contribuținnea anuală; 2) stola îndatinată dela toți crednicioși; 3) Dotația dela stat satorită după lege.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și înainteze concursele lor, instruate amăsurat dispozițiunilor din Regulamentul pentru întregirea parochiilor, comitetului parochial, pe calea oficiului protopresbiteral gr. or. rom. din Belinț (Belincz, Temes-megye) și a se prezenta într'o Duminecă ori sârbătoare în sfta biserică din Mely-Nadăș, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Comitetul parochial.

In înțelegere cu mine; **GHERASIM SĒRBU**, protopresb.

—□—

3—3

Pentru întregirea definitivă a vacantului post de învățator dela școala confesională gr. or. rom. din **Ficataru**, se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala.“

Emolumente împreunate cu acest post sunt: 1) In bani gata 388 cor.; 2) 12 meți de grâu, 12 metri de cucuruz; 3) 32 metri de lemne, din care are a se încălzi și sala de învățământ; 4) Locuință liberă cu grădină lângă casa de 1 juger, 2 jugere de pământ estravilan și 10 cor. pentru scripturistică, 10 cor. pentru conferența, dela înmormentări unde va fi poftit 40 fil.

Reflectanții au să-și aștearnă petițiile lor instruate după lege, în termenul fixat, comitetului parochial pe calea oficiului protopresbiteral din Belinț (Belincz Temes-megye) și să-se prezenteze într'o Duminecă sau într'o sârbătoare în sf-ta biserică din Ficataru spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic și peste tot în dele bisericesti.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine; **GHERASIM SĒRBU**, protopresbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățatoresc din comuna **Duud**, cu termen de alegere pe ziua de **7/20 Sept. v. a. c.** pe lângă următoarele emolu-

mente și condițiuni: 1) In bani 460 cor.; 2) Șapte jugere pământ, din care un jugher livadă și 6 jugere arător prețuit în 140 cor.; 3) 24 metri de lemne, din care are să se încălzească și sala be învățământ; 4) Pentru conferență; 5) Scripturistică 6 cor.; 6) Dela mort mare unde va fi poftit 80 fil.; 7) Dela mort mic 60 fil.; 8) Cvarțir liber cu 2 chilii, cuină, camară, grajd cu colnă, precum și intravilan complet.

Recurenții datori de a ocupa acest post au să producă: a) Estras de botez, b) testimoniu despre absolvarea preparandiei; c) testimoniu de ecalificațiune din limba română și maghiară, d) atestat despre purtarea morală, și eventual despre servicul năstărerupt prestat mai înainte, e) declarațiune că pe baza serviciului din alta comună, începând dela care dat își formează pretensiunea la cvinvenal.

Alesul învățator e dator a conduce strana în biserică fără alta remunerațiune, și până la alegere să se presinte odată în sf. biserică, s'ă dovedească is-tetimea în cântare și tipic.

Recurenții sunt avisați, ca recursurile lor cu documentele sus înșirate, (adresate: Comitetului parochial în Duud, p. u. Ternova com. Arad) să le subșternă până la terminul desipt mai sus Mult On. Domn protopop George Popoviciu, în Șiria (Világos.)

Duud, la 25 Iulie (7 August 1903,

Teodosiu Motorca,

președinte.

Ioan Volentir,

adm. com par.

Cu știrea mea; **TRAIAN TEREBEŢ**, adm. prot. not.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea în mod definitiv a postului de învățator, dela școala rom. gr. or. diu **Spatta**, protopopiatul Lipovei, se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prime publicare în foaia „Biserica și Școala.“

Emolumentele anuale împreunate cu acest post sunt: 1) In bani gata 240 cor.; 2) In naturale: a) 20 meți de cucuruz sfărâmat; b) 10 meți de grâu; 3) 4 jugh. pământ arător și fânaț; 4) 20 metrii de lemne pentru învățator și 12 metri de lemne pentru încălzitul salei de învățământ; 5) Pentru scripturistică 6 cor.; 6) Pentru conferință 4 cor.; 7) Pentru curato-rat 18 cor.; 8) Pentru întregirea salariului se va recurge la ajutor de stat; 9) Cortel liber cu grădină de legume.

Recurenții sunt avisați, ca recursele lor, adjustate cu documentele de ecalificațiune, prescrie prin lege, și cu declarațiune, că pe baza serviciului prestat în alta comună, de când începând își formează pretensiune la cvinvenal, și adresate comitetului parochial concernent, să le subștearnă până la terminul susindicat, snbscrisului protopresbiter în Lipova (Lippa) — precum și să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfta biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Spatta, in 22 Iunie (12 Iulie) 1903.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine; **VOICU HAMSEA**, protopresb.

—□—

3—3.